

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto
PL 25
VALTIONEUVOSTO

Viite: Lausuntopyyntö 15.5.2013, OM 11/41/2010

Säätiölain uudistaminen

Aalto-yliopistona toimiva Aalto-korkeakoulusäätiö on toinen kahdesta suomalaisesta säätiömuotoisesta yliopistosta. Aalto-korkeakoulusäätiö on perustettu vuonna 2008 ja yliopiston toiminta on alkanut 1.1.2010. Säätiön ja sen konserniyhtiöiden muodostaman yliopistokonsernin taseen loppusumma oli vuoden 2012 lopussa n. 1.300 M€ ja sijoitusvarallisuuden markkina-arvo n. 900 M€. Yliopiston henkilöstömäärä on n. 5.200.

Säädekirjansa mukaisesti Aalto-korkeakoulusäätiön tarkoituksena on edistää vapaata tutkimusta ja tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta. Yliopistossa kunnioitetaan tieteen, taiteen ja opetuksen vapautta. Aalto-yliopiston kansallisena erityistehtävänä on tukea Suomen menestymistä, rakentaa myönteisellä tavalla suomalaista yhteiskuntaa, taloutta, tekniikkaa, taidetta, taideteollisuutta sekä kansainvälisyyttä ja kilpailukykyä sekä edistää ihmiskunnan ja ympäristön hyvinvointia.

Yliopistoilla on perustuslain 123 §:n itsehallinto sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Yliopistolaissa itsehallinnon alaan on säädetty kuuluvan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus sekä päätöksenteko-oikeus sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista. Itsehallintoon kuuluu myös oikeus sisäiseen normintaan. Aalto-korkeakoulusäätiön kannalta on tärkeää, että säätiötä koskeva lainsäädäntö ei tuota rajoituksia toteuttaa yliopistoille kuuluvaa itsehallintoa ja että se on sopusoinnussa yliopistoja koskevan erityislainsäädännön kanssa. Säätiöyliopistojen autonomiaan liittyviä erityiskysymyksiä käsitellään myöhemmin kohdassa moiteoikeus.

Aalto-yliopistona toimiva Aalto-korkeakoulusäätiö esittää lausuntonaan säätiölain uudistamistyöryhmän mietinnöstä seuraavaa:

Säätiöpääoma

Nykyisin säätiöasetuksessa säädetystä euromääräisestä vähimmäispääomavaateesta esitetään luovuttavaksi. Sen sijaan säätiöllä olisi oltava peruspääomaa ja muuta rahoitusta vähintään kolmen vuoden toiminnan edellyttämien kulujen kattamiseen. Käytännössä säätiö olisi perustettavissa nykyistä 25.000 euron pääomavaatimusta merkittävästi pienemmällä alkurahoituksella, josta vain osan tulisi olla peruspääomaa. Nykytilanteeseen verrattuna tämä laajentaisi huomattavasti mahdollisuutta käyttää säätiötä toimintamuotona.

27.6.20123

Aalto-yliopisto katsoo, että pääoma- ja alkurahoitusvaatimuksen tulee olla sellainen että se todellisuudessa takaa säätiön toimintamahdollisuudet. Yliopisto katsoo, että säätiön toimintaedellytysten turvaamiseksi pääomavaatimuksen tulee olla riittävän suuri ja se tulisi säilyttää vähintään nykytilannetta vastaavana.

Säätiön liiketoiminta

Nykyisen lain mukaan säätiö voi harjoittaa vain sellaista liiketoimintaa, joka on mainittu säätiön säännöissä ja joka välittömästi edistää säätiön tarkoituksen toteuttamista. Lakiluonnoksen mukaan säätiö voi harjoittaa toimintamuotoihinsa välittömästi liittyvää liiketoimintaa ja lisäksi muuta liiketoimintaa toimintamuotojensa rahoittamiseksi, jollei sitä ole rajoitettu säätiön säännöissä.

Lakiluonnoksen perusteella säätiö voisi käytännössä säätiön puitteissa harjoittaa mitä tahansa liiketoimintaa. Säännösten nojalla säätiön koko toiminta voisi olla myös leimallisesti liiketoimintamuotoista. Lakiluonnos kokonaisuutena huomioon ottaen säätiöt myös yleisemmin rinnastuisivat aiempaa enemmän liiketoimintaa harjoittaviin yhteisöihin.

Aalto-yliopisto katsoo, että säätiöiden terveen toiminnan lähtökohtana on hyvä, että säätiön liiketoiminta olisi sen varsinaisen toiminnan tarkoitukseen liittyvää. Kaikenlaisen liiketoiminnan salliminen säätiön varsinaisen toiminnan puitteissa asettaa säätiön alttiiksi sellaisille liiketoimintariskeille, jotka eivät johtuisi säätiön varsinaisesta tarkoituksesta. Riskienhallinnan kannalta olisi selkeämpää ohjata tällainen liiketoiminta aina harjoitettavaksi erillisissä yhtiöissä. Tämä olisi perusteltua myös kilpailuneutraliteetin kannalta.

Yhteisön toimielimen jäsenenä tai toimitusjohtajana

Voimassa olevan lain mukaan säätiön hallituksena voivat toimia myös säännöissä määrätyn toisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksen jäsenet. Myös viranomainen voi toimia säätiön hallituksena tai sen jäsenenä.

Yliopisto katsoo että säätiön toimielimen jäsenenä tulisi voida toimia vain luonnollinen henkilö. Yhteisön toimiminen toimielimenä tai toimielimen jäsenenä hämärtää säätiön hallinnon vastuuta säätiön toiminnasta ja voi aiheuttaa ristiriitatilanteita sen suhteen kenen etua jäsenenä toimiva yhteisöjäsen tai toimielin toteuttaa. Säätiön hallinnon vastuiden tulee olla selkeitä ja jäsenyyden henkilökohtaisuus korostaa tätä vastuuta.

Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus

Säätiön tilintarkastajalle esitetään säädettäväksi erityinen PRH:lle tehtävä ilmoitusvelvollisuus laissa erikseen määritellyistä seikoista, jotka tilintarkastaja on saanut tietoonsa säätiön tilintarkastuksen yhteydessä (mm. tilintarkastuspöytäkirjan toimittaminen). Tämä laajentaisi tilintarkastajan vastuuta tavanomaiseen tilintarkastukseen nähden ja tulisi lisäämään sekä tilintarkastuksen että säätiöiden valvonnan kustannuksia.

Yliopisto katsoo, että tällaista erityistä ilmoitusvelvollisuutta ei tulisi säätää. Tilintarkastajan yleiset toimintavelvollisuudet ja vastuut ovat riittävän laajat nykyisen tilan-

27.6.20123

teen mukaisina. Ei myöskään ole perusteltua laajentaa tilintarkastajan vastuuta erikseen yhden yhteisötyypin kohdalla. Yliopistolle on tärkeää, että tarkastettavan ja tilintarkastajan keskinäinen suhde on luottamuksellinen ja että tarkastajalla on mahdollisuus antaa myös tavanomaisia tarkastushuomioita laajempia kehittämis-kommentteja.

Moiteoikeus

Perustajajäsenelle on lakiluonnoksessa annettu mahdollisuus vaikuttaa säätiöiden toimintaan moiteoikeutta käyttäen. Tämä tarkoittaisi säätiömuotoisten yliopistojen osalta sitä, että moiteoikeus koskisi myös valtiota ja työmarkkinoita edustavia organisaatioita mikä avaisi mahdollisuuden vaikuttaa Aalto-yliopiston autonomiseen asemaan mm. erilaisten poliittisten ja strategisten tavoitteiden osalta.

Aalto-yliopisto pyytää harkitsemaan yliopistosäätiöitä koskevan poikkeuksen lisäämistä lakiehdotukseen tämän asian osalta.

Lähipiirisääntely

Pyydämme harkitsemaan lähipiirirekisterin pitämistä koskevan vaatimuksen lisäämistä lakiehdotukseen. Sääntelyllä voidaan varmistaa yhdenmukainen käytäntö, jolla helpotetaan säätiöitä koskevan sisäisen valvonnan, tilintarkastuksen ja valvontaviranomaisen työskentelyä.

Tuula Teeri
Rehtori